

Zbombardovaný cintorín

Na jednom moste v Hamburgu stojí muž. Predáva praktickú malú pomôcku, ktorá sa pripevňuje na nôž pri škrabaní zemiakov. Pri predvádzaní nového vynálezu, ktorý dokáže očistiť hľuzu úplne natenko, hrá také divadlo, že nás všetkých, ktorí sme stáli pri zábradlí a sledovali ťažké čierne člny, po okraj naložené sutinami a strkané po kanáli, strhol a pritiahol k sebe. Zo žartov o svojom hlade sa určite nedá nasýtiť dokonca ani v Hamburgu, zasmiať sa však hladu predstavuje príjemnú podobu zabudnutia, ktorú Nemecko v núdzi zriedka váha využiť.

Predavač na moste zodvihne svoj jediný zemiačik na ukážku k jesennému slnku a vraví, že šúpať také veľké zemiaky, aké tvoria prídel, je síce oštara, ale... Rovnaký druh humoru predvádza predavač rýb neďaleko, keď do prázdneho výkladu vylepí veľký podráždený oznam: Len si predstavte, zvyšovať prídel rýb teraz, keď je *tááák* málo baliaceho papiera. Muž si tak získa smiech prítomných, ale nie ich peniaze – aspoň zatiaľ nie.

Na konci mosta je však zastávka električky. Na nástupište práve prišla útla starénka s veľkým vrecom zemiakov, keď sa súprava pohne. Vrece sa prevráti, šnúra uvoľní a starénka skríkne, vagón prehrkoce okolo nás a zemiaky zabubnujú po moste. Medzi ľuďmi tisnúcimi sa okolo predavača zavládne ohromný ruch, a kým električka zmizne, stojí pri zábradlí takmer sám, zatiaľ čo jeho publikum sa medzi trúbiacimi anglickými vojenskými autami a bojovo pomaľovanými volkswagenmi bije o zemiaky. Školáci si plnia aktovky, robotníci si napchávajú vrecká, gazdiné otvárajú kabelky, aby mali kam uložiť tieto najžiadanejšie plody zeme v Nemecku. A o dve minúty neskôr, po jednom z tých náhlych preskokov od hnevu k pohode, vďaka ktorým je kontakt s Hamburgčanmi taký zaujímavý a riskantný, znovu všetci rozosmiati a hotoví obkolesia predavača. Prečo sa však nesmeje Fräulein S.? Keď most v jej spoločnosti opustím, priamo sa jej na to opýtam a ona namiesto odpovede trpkó vyhlási:

„To je dnešné Nemecko – riskovať život pre zemiak.“

.....

Nemal pravdu dobre živený vojenský kaplán z Kalifornie, keď pre noviny Nordexpressen nad steakom povedal, že Nemecku ako krajine úplne chýba morálka. To iba v nemeckej núdzi morálka získala celkom nový rozmer, a práve v dôsledku núdze si nenavyknuté oči ani nevšimnú, že morálka existuje. Zásada tejto novej morálky znie, že za istých podmienok krádež nie je nemorálna, pretože za týchto okolností v prvom rade znamená spravodlivejšie rozdelenie vecí a nie zbavenie majetku niekoho iného, rovnako ako nie sú nemorálne obchod na čiernom trhu a prostitúcia, keď sa stali jedinými prostriedkami na prežitie. To, prirodzene, neznamená, že kradnú všetci, že všetci obchodujú na čiernom trhu alebo sa predávajú, znamená to však, že ľudia, dokonca aj v niektorých prebudeneckých cirkevných kruhoch, považujú za morálne odsúdeniahodné, ak niekto hladuje alebo necháva hladovať rodinu a neurobí nič, čo je za normálnych okolností zakázané, aby dokázal prežiť. Nevyhnutný zločin sa v Nemecku vníma s väčšou toleranciou než niekde inde; to je jedna stránka čohosi, čo spojeneckí vojenský kapláni nazývajú nedostatkom morálky. Klesať sa smie skôr než zahynúť.

.....

Najhoršie je to inak všade – teda, možno. Ak sa však niekto usiluje o rekordy, ak chce byť expertom na zrúcaniny, ak si želá ochutnávku všetkého, čo zrovnané mesto dokáže v oblasti zrúcania ponúknuť, ak nechce vidieť mesto v ruinách, ale krajinu s ruinami, pustejšiu než púšť, divokejšiu než hory a rovnako fantastickú ako úzkostný sen, také niečo mu azda splní iba jedno nemecké mesto – Hamburg.

Jedna jeho časť kedysi bývala štvrťou s rovnými širokými ulicami, námestiami a so zeleňou, s päťposchodovými domami vpredu s trávnikom, garážami, krčmami, kostolmi a toaletami. Tá časť sa začína stanicou prímestskej linky a siaha kúsok za nasledujúcu stanicu.

Počas štvrťhodinovej jazdy vlakom má cestujúci neprerušený výhľad na čosi, čo vyzerá ako nesmierna skládka pre zničené domové priečelia, osamelo stojace steny domov s prázdnyimi otvormi po oknách, ktoré s doširoka otvorenými očami uprene sledujú vlak, nedefinovateľné zvyšky príbytkov so širokými čiernymi pamiatkami na požiare, vysoké a odvážne tvarované ako víťazné monumenty alebo útle ako stredne veľké náhrobky.